

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vriesland; Prof. Dr F. W. Grosbeide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, 's-Gravenhage; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Lou, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr J. Thijss, Meppel; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielinga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f7.50 per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Behoeft aan gezag I. — Uit de Schrift: Wat en Wien? (Jes. 22:16). — Kerkelijk Leven: Synode-Indrukken VII. — Literatuur en Kunst: St. Franciscus van Assisi, door A. G. Wolf. Een groot gesim, door G. Ingwersen. — Perschoonw. — Pop-Wet. Schetsen: Over den Satan V. — Boekenbespreking. — De Synode van Assen: 13e, 14e, 15e en 16e zitting. Het Rapport der Dogmatisch-Exegetische Commissie. Conclusien van het Rapport der Kerkrechtelijke Commissie. — Kerknieuws.

BEHOEFTE AAN GEZAG.

I.

Een student, leerling aan de Amsterdamsche Stedelijke Universiteit, vertelde mij eenigen tijd geleden, dat een van zijn hoogleraren op college zoo terloops de opmerking had gemaakt: „de massa, nu ja, de massa heeft behoefte aan gezag”. Blijkbaar was de bedoeling van deze ietwat hooghartige opmerking, bij de studenten den indruk te wekken, hoeveel zij, dank zij hun wetenschappelijke vorming, vóór hebben op „de schare, die de wet niet weet” en die daarom zweert bij de woorden van anderen. Intellectueel zelfgevoel ziet hier van uit de hoogte neer op den staat van geestelijke hulpbehoefte, waarin de domme menigte verkeert.

En toch is de hier gemaakte tegenstelling veel minder absoluut dan zij op het eerste gezicht schijnt. Ook de knapste professor ziet, bij de zich steeds verder specialiserende wetenschap, het terrein, dat hij met zelfstandig inzicht beheerscht, almeer inkrimpen en is voorts, daarbuiten, nagevoeg evenzeer als „de massa” aangewezen op de autoriteit van anderen. Maar dit niet alleen — ook het wetenschappelijk werk zelf rust op een onderbouw van beginselen, axioma's, vóór-oordelen, voor wier gezag hij onvoorwaardelijk te buigen heeft, indien hij iets tot stand wil brengen. Niemand minder dan Pasteur kwam er indertijd rond voor uit, dat hij zich bij zijn zeer exacte onderzoekingen, die o.a. voor de ontwikkeling van de bacteriologie den grondslag hebben gelegd, had laten leiden door zekere „idées préconçues” (vóór-oordelen) die hij als geloofwaardig Roomsche aan zijn religie ontleende.

Behoeft aan gezag is, als zoodanig, dan ook niet een symptoom van intellectuele armoede: ze laat haar aanwezigheid evenzeer voelen op het terrein der wetenschap, al wordt zij hier weleens min of meer opzettelijk verdonkeremaand. Zij is, om zoo te zeggen, een metafysisches Bedürfnis, een kenmerkende grondtrek van het geestesleven.

Dat dit niet alleen in onze kringen, waar het gezag, theoretisch althans over 't algemeen in eere is, maar ook daarbuiten nog gevoeld en erkend wordt, blijkt onder meer wel uit het optreden van iemand als Foerster. In zijn zeer lezenswaardige dissertatie, waarvan (voor een proefschrift zeker een niet alledaagsch verschijnsel) onlangs de tweede druk uitkwam, vestigt Dr J. Eykman, de directeur der A. M. V. J., de aandacht op dezen man „met een wereldnaam”. Allereerst geeft hij een kort en helder overzicht van de leidende gedachten uit Foerster's voornaamste werken en daarin komt nogal een en ander voor, dat ongetwijfeld van belang is voor wie het moderne leven wat dieper dan tot aan de oppervlakte wil leeren kennen.

Recht is al aanstonds deze uitspraak van den Duitschen paedagoog, dat „wij staan voor het feit, dat de moderne maatschappij, geestelijk en zedelijk, niet is opgewassen tegen de ongeboorde machtsmiddelen, die zijzelf door wetenschap en techniek op de wereld heeft losgelaten”. De hier gestelde diagnose is in elk geval de overweging waard en niet minder is dat het beeld, dat Foerster teekent van het kind der twintigste eeuw. „De menschen hebben zich” — zegt hij — „door de resultaten der moderne cultuur laten overlappen en hebben gemeend, dat eerst nu de gulden eeuw voor ons aanbrak. Zij hebben te hard gejuicht bij ieder nieuw resultaat der wetenschap en hebben niet begrepen, dat die nieuw-

ontdekte wereld van krachten ook een veel grooter persoonlijk innerlijke kracht noodig maakte en dat bij gebreke daarvan, het oogenblik zou komen, waarin die wereld zich tegen hen zou keeren”.

Daar is inderdaad veel van waar. Wij lijden, om maar iets te noemen, in dezen modernen tijd aan: overmaat van indrukken. Ouders klagen wel eens, dat het leerplan van de school zoo overladen is, dat de kinderen er haast onder bezwijken, maar in veel opzichten zijn de volwassenen er weinig beter aan toe. Wij weten letterlijk van alles. Dank zij een almeer geperfectioneerde techniek, leven wij met heel de wereld mee. Elken dag vertelt ons de krant, wat er tot in de uiterste hoeken gebeurt. Reisvereenigingen maken het bezoeken van een goed deel van het buitenland al gemakkelijker en goedkooper. De radio brengt woorden en klanken van uit groote verten in onze huiskamer. Zoo stapelen zich onophoudelijk de indrukken, die wij ontvangen, op. Daar komt haast geen einde aan. Maar tegelijk hiermee stompt de vatbaarheid voor diepe, blijvende indrukken af. Door overlading verdringt het een het ander. Indrukken te kunnen opdoen, is een kostelijke eigenschap van onzen geest, maar, zullen zij ons waarlijk verrijken, dan moeten zij verwerkt worden. Bezinken ze niet, worden ze niet waarlijk ons eigendom, dan kweken ze een oppervlakkigheid, die voor 't oog heel wal lijkt, maar die een groote innerlijke leegte verbergt. Erger nog. Zooals het verwende kind van rijke ouders, door allerlei snoeperijen bedorven, op den duur den smaak verliest voor gezonde, degelijke kost, zoo ontstaat er in de ziel, wanneer zij de veelheid der indrukken niet meer aan kan, een ongedurigheid, een nerveuze overspanning, die haar ongevoelig maakt juist voor die dingen, die zij 't meest voor haar geestelijken welstand noodig heeft. Ze jaagt dan naar al sterker prikkels en naar al heviger emotie's, maar sluit zich toe voor diepergaande invloeden en zinkt tenslotte doodmoe weg in de stemming van doffe oververzadiging. Het leven van duizenden in onzen tijd doet denken aan het doek van den film, waardoor 't jachtige trilbeeld wordt opgevangen, maar dat, zoodra de voorstelling is afgelopen, even leeg is en niets zeggend als tevoren.

Zeker — om billijk te zijn, mogen wij niet uit het oog verliezen, dat er, naast hen, die bevrediging zoeken in allerlei alledaagsche genietingen, ook een tamelijk breede groep is van mannen en vrouwen, die naar edeler zielepijs vragen. Zelfs wordt die groep gaandeweg breder. Onze democratische tijd heeft een populariseering gebracht van de schatten van wijsbegeerte, wetenschap en kunst, die deze onder nagenoeg ieders bereik brengt. Wat de groote denkers hebben gepoensd, wat knappe en energieke vorschers hebben ontdekt, wat klassieke dichters hebben gedroomd en gezongen, daar kan ieder voor betrekkelijk weinig geld achter komen en er tot zekere hoogte van genieten. Maar toch keert hier, zij het dan onder nobeler vorm hetzelfde gevaar terug van onverwerkte indrukken, die wel een schijn van verzadiging geven, maar in werkelijkheid den diepsten honger niet stillen. En dat gevaar wordt met het oog op de toekomstige ontwikkeling der maatschappij nog dubbel acuut, nu, dank zij de verbetering van haar economische omstandigheden, een belangrijk deel van onze arbeidersbevolking ook den smaak heeft beet gekregen van de „zegeningen der cultuur”. Men versta ons wel — wij denken er niet aan, aan anderen te misgunnen wat wijzelf genieten. Er is zelfs iets bijzonder aantrekkelijks in de levendige belangstelling, die al breder kringen loonen in de goederen onzer beschaving en het zou onverstandig zijn, die belangstelling met een groot woord als uit den booze te veroordeelen. Maar zooals alle licht zijn schaduwkant heeft, is het ook hier, en daartegen te waarschuwen, blijft voor wie zijn volk in liefde dienen wil, plicht. Wanneer zelfs een man als Foerster, dien niemand van conservatieve en achterlijke bekrompenheid verdenken zal, als de kwaal van onzen tijd wijst op de zwak-

heid van den mensch tegenover de cultuur, die hem boven 't hoofd groeide, dan zullen wij goed doen, een dergelijke waarschuwing niet in den wind te slaan maar ter harte te nemen.

T. FERWERDA.

UIT DE SCHRIFT.

Wat en Wien?

(Biduur voor het gewas).

Wat hebt gij hier en wien heldt gij hier, dat gij u een graf uitgehouwen hebt, als die zijn graf in de hoogte uithouwt?

Jesaja 22:16.

Zie daar den parvenu, Sebna.

Hij is als een vreemde, als een man van buiten, ingedrongen in het heilige volk en de heilige stad, Jeruzalem, en hij heeft er wel carrière gemaakt ook. Is hij niet de voornaamste dignitaris aan het hof van Hizkia geworden?

Zie hem daar druk doende.

Hij zorgt voor zijn graf.

Zeg daar nu geen kwaad van, want gij doet niet anders. En niemand doet eigenlijk iets anders, dan dat eene: zorgen voor zijn graf. Want het graf is ons laatste rapport. Waar de boom valt, daar blijft hij liggen immers? Het graf, dat ons gedolven wordt, of uitgehouwen, legt voor de epigonen vast de laatste conclusie, die uit de zienlijke dingen van ons leven met betrekking tot de zienlijke openbaring van ons wezen genomen is. Het graf — dat is onze laatste worsteling tegen de harde werkelijkheid van het streeve woord, dat „niet een iegelijk, dien de menschen prijzen, maar dien de Heere prijst, beproefd is”. Wie heeft zijn laatste worsteling niet lief?

Och, wij allen bouwen aan ons graf. Aan zijn opschrift. Aan de klasse, waarin het zal geplaatst zijn. Aan zijn versiering, minder of meer. Aan zijn ruimte of aan zijn smalle. Maar aan ons graf bouwen wij, iedere werkdag, elke struggle for life, alle daad van inspanning om in het leven vooruit te komen, het is alles er om begonnen, dat die laatste conclusie, dat laatste definitieve rapport, dat met menschen-inkt en in menschen-schrift geschreven wordt, omhoog gevoerd zal worden.

Neen, zeg van Sebna geen kwaad. Hij wil begraven zijn bij Jeruzalem's adel. Gij soms niet? Hij heeft er toch voor gewerkt? Hij ging er toch dagelijks mee om? Hij mocht er toch zijn, die Sebna? De hofmaarschalk van Hizkia, koning van Juda?

Zeg van dien man geen kwaad....

En scheld hem ook geen parvenu.

Zeker, hij is het. Maar is het wel een scheldwoord: parvenu? Of is het een eertitel? Hij is er dan toch maar gekomen. De man, die geen vader heeft hier, en die geen erfbijl heeft hier, en die van buiten is gekomen tot het heilige volk en de heilige stad, ik zeg, dat die man er wezen kan. Hij heeft talent en wijskracht; anders zou hij het zoover niet gebracht hebben.

Ik houd van parvenu's. Zij doen wat, en zij kunnen wat.

Nu, Sebna laat zich een graf uithouwen in de hoogte. Dat wil zeggen: niet op de algemeene begraaftplaats, waar zij geborgen worden, die niet tot de geslachten behooren, maar: in de hoogte, bij den adel, misschien wel bij de koningen.

Hij heeft onder de hovelingen verkeerd bij zijn leven; waarom zou hij het ook niet doen in zijn dood?

* * *

Maar Jesaja wordt ook voor Sebna de groote tegenspreker.

Wat hebt gij hier? Hebt gij hier erfrecht?

Neen. Gij zijt geen Abrahamskind van geboorte. Wien hebt gij hier? Kunt gij uw stamboom noemen?

Neen! Gij zijt een vreemdeling; gij kunt niet eens uw vader noemen!

En wilt gij nu een graf in de hoogte hebben, gij barbaar, gij parvenu?

* * *

Ja, ze kunnen hard zijn, de profeten van God. Maar te hard zijn ze toch niet. Ook nu niet.

Want het is Sebna's oordeel, dat hij tegelijkertijd barbaar is en parvenu.

Sebna heeft wel opgang gemaakt onder Juda's volk en Davids kinderen. Hij heeft met dat volk en met dat geslacht van David meegedaan; is met hen meegegaan. Daarom is hij parvenu; want hij was de man van geringe afkomst. En nu heeft Jesaja niet tegen hem, dat hij parvenu is, maar dat hij dat maar half is. Zijn lichaam ging mee naar David's huis; zijn ziel bleef achter: hij is nog barbaar. In zijn dood wil hij begraven zijn onder de edelen van Gods heilig volk; doch in zijn leven is hij tot den kern van dat volk niet doorgedrongen; hij is nog barbaar. Zijn stof moet rusten onder de heiligen en de grooten Gods; doch zijn geest heeft niet David leeren nazeggen:

Ik heb tot Jahwe gezegd: Gij zijt de Heere voor mij is geen goed boven U; en tot de heiligen, die in het land zijn (heb ik gezegd): Ze zijn de heerlijken, in wie al mijn lust is.

Want hij heeft niet de heiligheid van Davids huis voor zijn heerlijkheid aangezien, doch is bij de uiterlijke heerlijkheid blijven staan en kwam aan de heiligheid niet toe: hij is nog barbaar met zijn binnenste wezen. Hij annexiert de heerlijkheid van Davids huis voor zijn mooie graf, dat hij nu zich bouwen laat, doch is voor de heiligheid van Davids huis en volk blind gebleven. Is hij een parvenu? Was hij 't maar! Jesaja had hem omarmd. Maar nu is hij 't maar half: zijn lichaam drong door tot Sions tempelberg, doch zijn ziel niet. Die bleef in barbarenland. Hij heeft rondom gezien en gezegd: Rondom Jeruzalem zijn bergen! Maar hij heeft dat alleen voor zijn vleesch gezegd. Zijn ziel bleef er buiten. Maar zóó kunnen de Jebusieten het óók zeggen. Alleen de Jeruzalemmers, die in 's Heeren naam een lied van Jahwe hebben in hun ziel, alleen zij gaan verder dan de oude heidenen, die hier woonden, en klimmen van de bergen op tot hun God; alzóó is de Heere rondom zijn volk.

Maar Sebna blijft met zijn ziel een heiden, een schandvlek van het huis van David. Hij is parvenu: het huis zijns vaders kent hij niet. Maar hij is nog barbaar: het huis zijns heeren erkent hij ook niet, al is hij er dagelijks in; hij, de schandvlek van zijns heeren huis.

En nu moge hij de situatie bezien en tot bezinning komen. WAT hebt gij hier? Hebt gij hier erfbezit? Neen! En wien hebt gij hier? Hebt gij hier een geslacht? Neen!

Hier hebt gij niets, waarop ge u beroepen kunt voor dezen sierlijken grafbouw.

Uw eenige bezit zou kunnen zijn: den God van hier.

Van HIER, o Sebna!

Maar gij wilt wel de plaats van den God van hier, doch niet den God van de plaats van hier. En dat is uw oordeel.

* * *

Nu dan, gij grafbouwers, gij geldwinners, gij, die brood eten gaat, bouwt en wint en eet, maar bedenkt, dat gij HIER zijt. En dat gij hier geheel moet zijn. Met uw lichaam, doch ook met uw ziel.

Want de plaats van uw werk is een Sebna's-plaats: gij zijt in de gelegenheid, de vrucht van uw levenswerk in te dragen in den tempel van den God van David, en gij kunt Hem meer achterlaten, dan uw doode stof.

En gij hebt een Sebna's-taak. Gij hebt, als hij, talent; gij moogt er ook zijn, God gaf u kans genoeg. Maar terwijl Hij u het brood geeft om te eten, daar wil Hij ook van uw ziel den lofzang hooren. Gij moogt niet zijn als Sebna, die het brood breekt met den Davidide, doch zijn hart laat bij de heidenen; die de rotsen van den Sion sterk genoeg vindt voor zijn gebalsemd lijk, doch niet den God van den Sion tot zijn rotssteen maakt in eenwigheid; die de sleutels draagt in Davids huis, doch zijn eigen ziel toe-sluit voor Davids grooten Zoon: den Messias en het Messiaansche geloof.

Laat ons nu hard werken in dit jaar voor ons brood, voor den tijd, en onze zorgen uitrusten tot aan het graf, dat wij nu reeds ons voor-zien. Maar laat ons gaan met God. Laat ons parvenu's zijn; laten wij naar boven ons werken, gelijk Sebna; doch dan tot den nieuwen toestand geheel en al door-dringen, óók met de ziel; dan zullen wij God vinden in den nieuw geschapen toestand. Laat ons het brood der arde weer eten; doch neem van Jesaja's God, die Sebna's Rechter is, niet alleen het brood, dat u de kans geeft om lang genoeg uw eigen graf te bouwen; doch neem van Hem ook het brood der ziel.

En leer van Sebna, dat gij de pinnen in de arde wel vast moogt slaan; hij hem waren ze

eigenlijk te los, want alleen zijn graf maakte hij stabiel, en ook dat gelukte nog niet. En voor het overige sloeg hij de pinnen veel te los. Als zijn mooie graf hem niet had vastgehouden, hij zou morgen aan den dag hebben kunnen feestvieren in Egypte en overmorgen in Assur; als hij maar genoodigd wordt.

Neen, geen. Sla de pinnen niet zoo los.

Sla ze vast, zoo vast, dat gij al Gods raad in den tijd zult kunnen uit-dienen, ten einde toe. Doch de hamer die ze slaat en de hand die den hamer drijft, worde bewogen door Gods eenwigheid.

Want de Sebna's zijn niet in overtreding, omdat zij zorgen voor den tijd, doch omdat zij niet beleven de harmonie tusschen tijd en eenwigheid.

En hun fout is niet, dat zij grafbouwers zijn bij den tempel; doch dat zij hun vleesch WEIDEN vóór, doch alleen begraven BIJ den tempel.

Want de Sion is er niet, om uw vergaan te sieren, doch om van uw bloei de vrucht te oogsten. Die tempelberg, die voor den dooden Sebna een blinkend asyl moest worden, wil het voor de levenden zijn.

Leef en eet.

Maar bedenk: de God van hier is een God niet der dooden, maar der levenden.

Wat hebt gij hier? En wien hebt gij hier? Zeg nu: ik heb den Heere mijn God. Zeg het of zorg voor uw leven eerder dan voor uw graf, voor uw ziel en dáárom voor uw vleesch.

K. S.

KERKELIJK LEVEN.

Synode-indrukken.

VII.

Eenparig.

Met Donderdag 4 Maart was een der gewichtigste data voor de Synode aangebroken.

De zitting zou openbaar zijn.

Talrijk was de opkomst.

Men zag onder de „gasten“, gelijk de Praeses, Dr. Fernhout, de toehoorders gaarne noemt, predikanten uit verschillende deelen van het land.

De atmosfeer verraadde het: er ging iets belangrijks gebeuren.

Dr. Dijk, een van de rapporteurs der Dogmatische Commissie, beklom den kansel en las met gevoel en klem het dogmatisch-exegetisch rapport voor met de daaraan verbonden konklusies.

Daarop kwam het ernstigste moment: de hoofdelijke stemming over de konklusies.

De uitslag was niet onzeker.

Hun, die het Comité-generaal hadden bijgewoond, was hij reeds volledig bekend.

En toch, als men officieel zijn stem in publieke zitting moet uitbrengen, is het nog iets anders, dan wanneer dit in besloten vergadering geschiedt.

Men gevoelt, dat nu de eigenlijke beslissing valt. Een beslissing, welke tegenover onze kerken, tegenover ons nageslacht, tegenover den Koning der kerk moet worden verantwoord.

Men ziet als voor zijn oogen, welke gevolgen zijn stem kan hebben.

Zwaar, zeer zwaar drukt het verantwoordelijkheidsbesef.

Er hangt voor de toekomst zooveel van af.

Het kan dan ook niet verwonderen, dat de meesten hun „vóór“ uitbrachten met gedempte stem.

Welk een verschil van intonatie tusschen het „vóór“ bij deze stemming en het „ja“ bij het appel nominal.

In sommiger oog glinsterde een vochtig waas.

Doch wanneer men er hart en verstand op concentreert, dat het hier niet gaat vóór of tegen een persoon, maar vóór of tegen de waarheid Gods, kent men geen aarzeling.

Daarvan nu was de Synode ten diepste doordrongen.

Eerst deden de hoogleeraren als hun praedivies het „vóór“ hooren.

Daarna volgden de Synode-leden.

Die eenparigheid groep aan.

Natuurlijk was te voren over details wel gediscussieerd.

Maar van principieele verschillen was niets gebleken.

Over een kompromis, dat in deze zaak allerbedroevendst zou zijn geweest, behoefde niet te worden gedacht.

Er bestonden geen partijen.

Daarom hadden de discussies zulk een vredig en broederlijk verloop.

Geen oogenblik was er sprake van heftige woordenwisseling.

Wat het „Handelsblad“ loog, als zou er eerst een zoogenaamde „milde stemming“ ten opzichte van Dr. Geelkerken hebben geheerscht, maar als zou die later door dreigende woorden van de afgevaardigden van Nd-Holland zijn omgeslagen, blijve voor rekening van het Pijpenmarktsblad, dat zich in de kwestie-Geelkerken al zoo menigmaal aan het negende gebod heeft bezondigd.

De afgevaardigden van Noord-Holland hadden in de Commissies geen zitting en mochten niet het woord voeren, tenzij zij daartoe werden uitgenoodigd. In de besloten vergaderingen der Synode

hadden zij het recht van spreken wel, doch maakten daarvan slechts een spaarzaam gebruik. Bij de stemmingen over die konklusies, welke zaken betroffen, waarover zij vroeger reeds geoordeeld hadden, moesten zij zich onthouden en mochten alleen verklaren, dat zij zich daarmee konformeerden. De broeders hebben zich heel bescheiden op den achtergrond gehouden.

Neen, de eenparigheid was het zuivere gevolg van de algemeene overtuiging, dat men in dit geding te doen had met een ernstige afwijking van de Gereformeerde belijdenis.

Tegenover Dr. Geelkerken bleef de stemming mild tot het einde toe.

Maar ten opzichte van de waarheid wilde men van geen toegeven weten.

Datzelfde werd den volgenden dag ook gezien ten opzichte van het recht.

Bij de behandeling van het kerkrechtelijk rapport met de konklusies was de belangstelling van de „gasten“ veel minder groot.

Zal er wel een deel van het dogmatisch rapport over het hoofd van vele toehoorders zijn heengegaan — men kan het eerst goed in zich opnemen, wanneer men het gedrukt onder de oogen krijgt — de kern ervan werd toch wel gevat.

Maar men zal wel vermoed hebben, dat de voorlezing van een kerkrechtelijk rapport nog minder gemakkelijk zou zijn te volgen.

En daarom bleven velen thuis.

Het zit er bij ons volk zoo diep in, dat de waarheid gaat bovenal.

Zelfs boven het recht.

Het heeft een instinctieven afkeer van het streven om afwijkingen van de belijdenis aan den kapstok van het formalisme op te hangen.

Vandaar, dat men blijkbaar — en niet ten onrechte — de dogmatische konklusies als den hoofdschotel beschouwde.

Waaruit echter weer niet mag worden gekonkludeerd, dat de Synode over het kerkrechtelijke is heengegleden.

Dat toont het rapport wel anders.

Het is nog uitvoeriger dan het dogmatische.

Met mikroskopische nauwkeurigheid werd alles nagepluisd.

Als wij straks onze Synode-indrukken gegeven hebben en aan de Synode-beschouwingen toekomen, hopen we veel ook uit het kerkrechtelijk rapport uitvoerig toe te lichten.

Dan — de stemming over dit rapport en zijn konklusies geschiedde weer met dezelfde eenparigheid.

Is dit niet iets schoons?

Is dit niet iets om er het Hoofd der kerk voor te danken?

HEPT.

LITERATUUR EN KUNST.

St. Franciscus van Assisi, door A. G. Wolf.

Dr. A. G. Wolf, Geref. Pred. te Antwerpen, die reeds in verschillende tijdschriften artikelen gaf, in hun inhoud en vorm van aesthetische waarde heeft niet lang geleden een van zijn lezingen aan de Uitgeversmaatschappij „Holland“ ter uitgave afgestaan.

Onderwerp van die lezing (en dus van het boekje, dat einde 1925 verscheen) is Franciscus van Assisi, de middeleeuwsche heilige, die de stichter is geweest van de krachtige bedelorde der Franciscanen, man van fijnen geest en bijzondere beteekenis.

De Auteur kon den tijd niet vinden „het geheel uit te werken tot een meer volledige levensschets, waarin ook de historische lacunes, die in dit geschrift gevonden kunnen worden, zouden zijn aangevuld“, maar wat hij in het boekje, zooals het dan geworden is, gaf, heeft toch z'n beteekenis. Vooreerst, omdat de Auteur de juiste man is, om den Franciscusgeest te benaderen. Zelf een dichtertijke natuur, zooals dat uit z'n vorige publicaties blijkt, kan hij beter dan vele anderen de eigenaardige bekoring verstaan, die van de Franciscus-figuur uitgaat, en wat dan in z'n studie aan historische volledigheid moge ontbreken vindt ruimschoots compensatie in de beschouwing over het leven en de gedachten van den heilige.

In de tweede plaats, wijl hij een poging doet de vraag te beantwoorden, wat Franciscus aan de menschheid van dezen tijd, ook „dat deel van de menschheid dat Calvinistisch leven en denken wil“, te zeggen heeft. Vooral in dit laatste ligt de rechtvaardiging van de vermeendering der uitgebreide en voelszins voortreffelijke Franciscusliteratuur.

Dr. Wolf begint met er op te wijzen, hoezeer bij het moderne geslacht de belangstelling voor Franciscus van Assisi leeft. In tegenstelling met een kwarteeuw geleden, toen men aan dezen groote voorbijganger, is er nu een schier algemeene bewondering voor het genie van den heilige, ook bij hen die niet uit zijn overtuiging leven, wordt hij geplaatst „in een nis van verheerlijking, die wekdadig aandoet“.

Deze wassende populariteit moet een psychologische oorzaak hebben. De Auteur vindt die in drie omstandigheden: in het vrije van Franciscus' persoonlijkheid, in het sociale van zijn sentiment,

vooral ook in zijn gewoonten, het dichterlijk licht van zijn menscheit, is in verschijning bij de twee mystiek, in olijking ziet.

Eensdeels althans eenzigtief belichte van Franciscus' leven en de het boekje, Franciscus' bladzijden zijn opvattingen belijden en beleven is Scherp komt de bedelorde welijkt met „etwat zonde, maar een k van levend loofbetooning de moeielijke ciscus-gedach der Roomsche soonlijk tref haar groei achtergrond door zoo spa koorlijk de f de eerste voe arbeid is ge in zijn laatste lichamelijke door de exte

Er is in heid, die zo Franciscus-sc woordkens v klouschakee.

Het is zek ciscus te doe door soms wecke gevoe man van sti vinge woore is Dr. Wolf ren en de mooie bewo

In het tw Dr. Wolf aan En dan bepl wondering, e van zuivere door dezen „in een tijd statistische n geesleer zijn zuiverder na dig broeders-

Natuurlijk is ook zeker precatie. Ma symbool ook in zijn verhe Franciscus d logisch besch tram vormt, hij „God als vreugde“ zij (spontaan) v vnistische g onderdrukt o

En dan is In de gelu en genade h het ware kun verzoend. Oc tijds iets te z polen, waart wordt uitgeb beide zou w morgenstond

Zoo omsch ciscus ook, En, al zou E goed gewoes in eenige m ten aanzien ciscus voor beweringen a de virtuosite den. Auteur studie, die w halde tot he God doet on

Een afzon toe aan de thetische ver rigen eenvos uiterlijk is i

h. Uitg. M.